

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 05.05.2025 nr JDM/25-0474/-
1K, 8-1/3965-1/
Meie 29.05.2025 nr 1.2-3/1222-3

**Karistusseadustiku muutmise ja sellest
tulenevate teiste seaduste
muutmise seadus (muudatused seoses
ennetähtaegse vabanemise,
kriminaalhoolduse ja oportuuniteediga)**

Lugupeetud minister

Täname, et olete esitanud kooskõlastamiseks karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kooskõlastame eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel.

1. Vangistusseaduse (VangS) § 54 muutmise vajab täiendavat analüüsi seoses mõiste „eestkostetasutus“ kasutamisega.

Oleme seisukohal, et VangS §-i 54 ei saa eelnõus kavandatud viisil lõikega 3 täiendada¹ ilma, et muudetakse ka sama paragrahvi lõike 1 teist lauset². Nimelt ei ole kehtivas perekonnaseaduses (PKS) ega mujal seaduses kasutusel mõistet „eestkostetasutus“. VangS §-i 54 sõnastus pärineb aastast 2000, mil kehtis eelmine perekonnaseadus. Seetõttu ei ole ilma VangS § 54 lg 1 teist lauset muutmata mõistetav, kes VangS § 54 lõike 1 teises lauses nimetatud nõusoleku lapse vanglas elamiseks peaks andma. Selline küsimus tekib seda enam, et kehtiva PKS § 171 lg 1 järgi määratakse eestkostja üksnes juhtudel, kui esindusõigust ei ole alaealise lapse kummalgi vanemal või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha. Esindusõigus on PKS § 120 lg 1 järgi hooldusõiguslikul vanemal, seega eeldab esindusõiguse puudumine, et vanemalt on hooldusõigus täielikult ära võetud. Olukorras, kus vanemalt on täielikult hooldusõigus ära võetud, ei tohiks kõne alla tulla ka see, et laps elab temaga koos vanglas. Kui vanglas viibivalt vanemalt pole hooldusõigust ära võetud, ei saa aga olla ka eestkostjat ja seega isikut, kes VangS § 54 lg 1 teise lause järgi (kui tõlgendada seda nii, et eestkostetasutus=eestkostet teostav asutus, mis ei arvesta PKSis kasutatud mõisteid) saaks lapse ja vanema koos elamiseks nõusoleku anda. **Õeldut arvestades leiame, et VangS § 54 muutmise vajab põhjalikumat läbimõtlemist koostöös SoMi laste ja perede osakonnaga.** SoMi seisukoht on, et olukorras, kus lapsel on olemas vabaduses viibiv hooldusõiguslik ja lapse jaoks turvaline vanem (st mh, et vabaduses viibiv hooldusõiguslik vanem ei ole vangis

¹ § 4. Vangistusseaduse muutmise

Vangistusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 54 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ema kohta sätestatud kohaldatakse ka isale, kui see on lapse primates huvides.“;
Täienduse mõte on, et väikelaps tohib vanglas elada ka koos isaga.

² § 54. Eritingimused naiskinnipeetavale

(1) Rasedate naiste jaoks sisustatakse vanglas eraldi ruumid ja korraldatakse laste eest hoolitsemine. Emal ja kuni kolmeaastaselt (kaasa arvatud) lapsel võimaldatakse ema taotlusel ja eestkostetasutuse nõusolekul elada koos.

(2) Vanglateenistus tagab emale sideme säilimise üle kolme aasta vanuse lapsega, kui see ei häiri lapse normaalset kasvatamist ega avalda talle kahjulikku mõju.

viibiva vanema suhtes perevägivalda tarvitanud), peaks lapse elamine vanglas olema välistatud.

2. VangS §-i 54 muutmine toob SoMi hinnangul kaasa lisakulusid, mida eelnõu seletuskirjas pole aga ette nähtud. Seletuskirjas on märgitud, et käesoleval ajal oleks vanglates keeruline korraldada ühel ajal lastega emade ja lastega isade elamine vanglas, kuna selleks sisustatud ruumid võimaldavad koos väikelastega vanglas viibida vaid ühest soost lapsevanematel. Kuigi seletuskirjas on märgitud, et vajaduse tekkimisel tuleb sellised praktilised probleemid lahendada, vajab see eelduslikult lisakulusid. SoMi hinnangul on problemaatiline, kui seadusega nähakse ette täiendav alus väikelaste elamiseks vanglas, ent vanglas puuduvad selleks sobivad ruumid. **Palume kulud hinnata ja seletuskirjas kajastada nende leidmise alused.**
3. Peame oluliseks põhjalikult hinnata, kuidas kavandatavad muudatused võivad mõjutada sotsiaalprogrammide pakkujate võimekust ja töökoormust. Nt Sotsiaalkindlustusamet ei paku vägivalla toimepanijatele sotsiaalprogrammis osalemise võimalust, küll aga nõustamist perevägivalla toimepanijatele, ja nõudlus on oluliselt suurem pakkumise võimekusest. Mõned MTÜ-d pakuvad sotsiaalprogramme, aga ka selle osas on võimalused piiratud. Soovime teavet selle kohta, kas ja millises ulatuses prognoosib Justiits- ja Digiministeerium seadusemuudatuse tulemusel muutusi oportuuniteedimenetluse raames partnerorganisatsioonide programmidesse suunamise mahus ja vajaduses. Võimalik mõju kolmandatele osapooltele on seletuskirjas hindamata, kuid see on oluline aspekt nii teenuste kavandamise, rahastamise kui ka töömahu mõttes. Enne muudatuste elluviimist tuleks analüüsida süsteemi üldist suutlikkust vastata kasvavale nõudlusele.
4. Keelelised ja normitehnilised tähelepanekud:
 - 1) Kui VangS §-i 54 eelnõus ettenähtud viisil muuta, tuleks muuta ka nimetatud paragrahvi praegust pealkirja („Eritingimused naiskinnipeetavale“), kuna pealkiri ei ava siis enam normi sisu ning ei ole seega kooskõlas hea õigusloome ja normitehnika nõuetega.
 - 2) Eelnõu § 1 punktiga 20 muudetakse karistusseadustiku §-i 87 (Alaealisele ja noorele täiskasvanule kohaldatavad mõjutusvahendid). Lõikes 4 tehtava muudatuse sõnastamisel on tekkinud mingi segadus ning tekkinud muutmisvormel ei anna edasi muudatuse sisu. Palume üle vaadata ning sõnastada ringi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Susanna Jurs
Susanna.Jurs@sm.ee